

EWA KUBICA-KABACIŃSKA

**MATERIAŁY ŚREDNIOWIECZNE, NOWOŻYTNE I WSPÓŁCZESNE ODKRYTE
NA STANOWISKACH: 41 W KRAKOWIE KRZESŁAWICACH,
53, 55 W KRAKOWIE MOGILE, 51, 62, 62A, 62B W KRAKOWIE MOGILE
ORAZ NA TZW. TRAKCIE SANDOMIERSKIM**

Stanowisko 41 w Krakowie Krzesławicach

1. Obiekty

1.1. Obiekty nowożytne i współczesne

Na stanowisku 41 w Krakowie Krzesławicach podczas badań archeologicznych przeprowadzonych w roku 2014 nie odkryto żadnego obiektu, który łączyć można ze średniowieczem.

Odkryto osiem obiektów, z których część łączyć należy z okresem nowożytnym, a niektóre zapewne, z czasami współczesnymi (por. Bober 2020, Tabl. I).

Na okres nowożytny datować należy prawdopodobnie obiekty: 133, 135, 139 (**tabl. I**) oraz 140, 142 i 143 (**tabl. II**). Ich forma była zróżnicowana, a o zaliczeniu ich do grupy obiektów nowożytnych zdecydował nieliczny materiał zabytkowy odkryty w ich wypełniskach (**Tabela 1**).

W obiektach 135, 139 i 141 wystąpiły tylko pojedyncze drobne fragmenty ceramiki, które datować należy na okres nowożytny. W obiekcie 133 znaleziono, między innymi fragment ceramicznego kafla piecowego (**tabl. I:3**, por. rozdz. 2.3). Natomiast w obiekcie 143 odkryto, między innymi, fragment nóżki naczynia ceramicznego, pokrytego ciemnozieloną polewą (**tabl. II:3**, por. rozdz. 2.2). Nowożytnej proveniencji jest zapewne także, pozbawiony materiału zabytkowego, jednak, jak wykazuje analiza stratygrafii, zalegający nad obiektem 142 (lub będący jego częścią) obiekt 140. W obrębie całego wypełniska obiektu 141 stwierdzono obecność tylko jednego drobnego fragmentu ceramiki nowożytnej, jednak regularność kształtu jego rzutu poziomego zdaje się przemawiać za jego współczesną chronologią.

Wypełnisko obiektu 144 pozbawione było materiału zabytkowego, a o włączeniu go do grupy obiektów współczesnych zdecydowała zbieżność rzutu poziomego tego obiektu oraz obiektu 141.

Brakuje danych umożliwiających bliższe określenie funkcji opisywanych obiektów. W przypadku obiektu 142 badacze skłaniali się początkowo do uznania go za pozostałość drogi z okresu nowożytnego, ponieważ rysujące się w jego wypełnisku równoległe ciemne pasma uznane zostały za ślady kolein, jednak analiza formy jego nieckowatego profilu przeczyczy takiej hipotezie.

2. Zabytki ruchome

Podczas badań wykopaliskowych, przeprowadzonych w roku 2014 na stanowisku 41 w Krakowie Krzesławicach odkryto 7 przedmiotów metalowych oraz 26 fragmentów ceramiki (**Tabela 1**). Sześć zabytków żelaznych oraz 8 fragmentów ceramicznych odkryto w wypełniskach wymienionych powyżej obiektów, natomiast metalową, zupełnie nieczytelną monetę oraz 18 fragmentów ceramiki znaleziono na terenie stanowiska poza obiektami (**Tabela 2**).

2.1. Zabytki metalowe

Odkryte na terenie stanowiska przedmioty metalowe nie wnoszą istotnych danych do uściślenia chronologii odkrytych obiektów. Ujawnione w obiekcie 142 fragmenty metalowej sprzączki (**tabl. II:1**) oraz być może kolec sprzączki (**tabl. II:2**) pochodzą z okazu o niezdobionej prostokątnej ramie, będącej formą długoczasową, niecharakterystyczną (Tabaszewski 2018, 222). Danych uściślających

chronologię znalezisk nie dostarczają także: metalowy klucz (**tabl. I:2**) oraz zakończony haczykowato fragment przedmiotu żelaznego (**tabl. I:1**), pochodzące z obiektu 133 oraz pozostałe, fragmentarycznie zachowane, przedmioty żelazne, jak i, obecnie całkowicie już nieczytelna, moneta.

2.2. Ceramika naczyniowa

Pochodzące z badań na omawianym stanowisku fragmenty ceramiki są znacznie rozdrobnione. W związku z tym, nie było możliwe zrekonstruowanie formy żadnego naczynia. Podobnie niewielkie rozmiary pojedynczych egzemplarzy brzegów (2 sztuki) oraz den (2 sztuki) naczyń nie pozwoliły na odtworzenie średnic form, z których pochodziły. Powierzchnie niektórych egzemplarzy są w znacznym stopniu zniszczone.

Odkryte fragmenty łączyć należy z okresem nowożytnym, niektóre z jego schyłkiem, lub nawet czasami współczesnymi, gdyż powierzchnie 3 egzemplarzy pokryte były ciemnobrązową mocną polewą. Taki sposób zdobienia naczyń łączyć należy z czasami najnowszymi XIX-XX w. (Wojenka 2010, 295-296). Na terenie stanowiska odkryto jeden drobny fragment brzegu naczynia, który również łączyć należy z XIX/XX w. (**tabl. II:4**). W obiekcie 143 odkryto, między innymi, fragment nóżki naczynia ceramicznego, pokrytego ciemnozieloną polewą. Naczynia takie (patelki, naczynia do zbierania tłuszczu) mają jeszcze średniowieczną genezę, jednak egzemplarze pokryte, między innymi, zieloną polewą wytwarzane były jeszcze w głąb okresu nowożytnego (Lelek 2004, Tablica chronologiczna naczyń).

Zdecydowana większość odkrytych fragmentów ceramiki pochodzi z naczyń wykonanych z gliny żelazistej i tylko jeden – z gliny kaolinowej (por. rozdz. 4.2.4.).

Na 1 fragmencie ceramiki stwierdzono zdobienie przy pomocy brązowej błyszczącej polewy. Polewą taką pokrywano często naczynia upiękkszane uprzednio ornamentem rytym w formie tzw. rybiej łuski, występujące głównie w XVII w. (Tyniec-Kępińska 2003, 222). W analizowanym zbiorze polewą taką pokryto m.in. powierzchnię naczynia ozdobionego odciskiem radełka.

2.3. Kafel ceramiczny

W obiekcie 133 znaleziono fragment ceramicznego kafału piecowego o powierzchni zewnętrznej pokrytej ciemnobrązową polewą, charakterystyczną dla XIX-XX w. (Wojenka 2010, 295-296), wykonanego mechanicznie, metodą fabryczną. Fragmentaryczność tego znaleziska nie pozwala na określenie jego typu. Natomiast wykonany mechanicznie ornament oraz charakter polewy wskazują na XIX/XX w. jako czasy jego powstania.

Stanowisko 53, 55 w Krakowie Mogile

3. Obiekty

Na terenie stanowiska 53, 55 w Krakowie Mogile odkryto kilkadziesiąt obiektów łączonych z czasami od okresu nowożytnego po współczesność (por. Bober 2020, Tabl. III-V). Wyniki analizy związanych z nimi zagadnień wykazały, iż można wśród nich wyróżnić kilka grup, różnych pod względem charakteru, pierwotnej funkcji i czasu powstania. Okazało się również, że niektóre spośród struktur uznanych początkowo za dzieła rąk ludzkich, powstały w wyniku działania sił natury.

3.1. Obiekty będące pozostałością Fortu nr 49 ½ Kopiec Wandy

Po północnej stronie Kopca Wandy natrafiono na zespół obiektów oznaczonych numerami: 40, 40/2, 42, 43, 44, 45, 51, 66 i 68 będących pozostałością (mury, rowy) po austriackim Forcie nr 49 ½ Kopiec Wandy. Elementy te udało się zidentyfikować na archiwalnej mapie tego założenia obronnego (**ryc. 9**). W momencie odkrycia były to fragmenty murów kamiennych i ceglanych (obiekty: 40, 40/2, 44 – **ryc. 1 - 3** oraz obiekt 51 – **ryc. 6 - 7**), okopy i fosy wchodzące w skład fortu (obiekty: 42 – **ryc. 4**; 43 i 68 – **ryc. 8**) oraz destrukty jego murów (obiekt 45 – **ryc. 5** oraz obiekt 66).

Nowożytnie dzieła obronne, zlokalizowane przy Kopcu Wandy, na terenie dawnej wsi Mogiła, położonej na wschód od Krakowa, a obecnie włączonej w granice administracyjne miasta, nie przetrwały do chwili obecnej.

Zagadnienia związane z historią Fortu 49 ½ Kopiec Wandy opracowane zostały przez J. Hiżycką (2006). Wzniesienie fortyfikacji usytuowanych przy Kopcu Wandy związane było ze sformułowaniem, około 1870 r., nowej doktryny modernizacji i rozbudowy fortec wchodzących w skład Twierdzy Kraków. Doktrynę tę zaczęto realizować pod koniec lat 70-tych i 80-tych XIX w., według planów przygotowanych przez szefa inżynierii wojskowej – generała Daniela Salis-Soglio. Uformowany został wówczas trzeci – ostatni obwód obronny Twierdzy Kraków. W pierwszym etapie formowania tego pierścienia umocnień na wschodnich przedpolach Krakowa powstały dwa, najbardziej oddalone od rdzenia twierdzy, dzieła: fort 49 „Krzyszlawice”, który osłaniał drogę w kierunku Kocmyrzowa oraz szaniec polowy (Feldschanze) nr 34, usypany przy Kopcu Wandy. Szaniec ten wykonywał pozycję Kopca, górującego nad rozległą, niemal płaską okolicą. Dodatkowo, zlokalizowanie szanieca, w tym miejscu, po północnej stronie traktu mogińskiego (lubelskiego), umożliwiała kontrolowanie i obronę odcinka tego bardzo ważnego szlaku. Teren położony na południe od traktu mogińskiego

nie został wówczas ufortyfikowany, uznano bowiem, że rozlewiska Wisły stanowią wystarczającą, w tym wypadku naturalną, przeszkodę uniemożliwiającą rozwinięcie regularnego natarcia od tej strony.

W okresie od końca lat 80-tych XIX wieku do około 1902 roku nastąpił drugi etap rozbudowy i przekształcania zewnętrznego obwodu obronnego Twierdzy Kraków, która uzyskała wówczas swój ostateczny kształt. Nowe dzieła obronne wzniesiono wtedy na najsłabiej dotąd ufortyfikowanym froncie wschodnim. Utworzyły one VI grupę warowną, która objęła tereny pomiędzy Dłubnią a dolnym biegiem Wisły. Wzniesiono wówczas: główny fort pancerny „Dłubnia” nr 49a, z bateriami połowymi FB VI/1 i FB VI/2 fort pancerny „Grębałów” nr 49 1/4, szaniec połowy FS VI/2 i baterię połową FB VI/1. Natomiast, w celu wzmocnienia kontroli i obrony traktu mogińskiego, po jego południowej stronie powstał fort Mogiła” nr 49 1/2 a, a po stronie północnej, w miejscu dotychczasowego szanieca nr 34 założono fort łącznikowy (szaniec piechoty półstały) „Kopiec Wandy” nr 49 1/2, który zbudowano w 1887 roku wraz z baterią sprzężoną nr 3 „Mogiła”, która przylegała od północy do wałów dzieła. Był to mały fort typowy, mający uproszczoną postać parterową, pozbawiony pancerza, za to z osobnym wałem piechoty. Kopiec Wandy znalazł się wówczas w centrum dzieła obronnego, wokół niego przekopano fosę i usypano wały z ziemi. Zmiany zaszły także w najbliższym otoczeniu, m. in. wytyczona została droga dojazdowa do fortu (serpentyna), która częściowo wykorzystywała starszą drogę biegnącą przez centrum wsi Mogiła i przecinającą trakt mogiński. Serpentyna ta dochodziła do fortu „Mogiła” nr 49 1/2 a. Od fortu przy kopcu Wandy wyprowadzono także rokadę biegnącą w kierunku północnym, do fortów: „Krzesławice” nr 49 i „Grębałów” nr 49 1/4, z częściowym wykorzystaniem dawnej drogi z Mogiły do Krzesławic.

Około 1910 roku fort przy Kopcu Wandy został zmodernizowany. W 1914 roku usunięty został, stojący na Kopcu pomnik, wykonany, pod koniec XIX wieku, według projektu Jana Matejki, a na jego miejscu, wojsko austriackie, umieściło punkt obserwacyjny i stanowisko karabinów maszynowych.

W okresie międzywojennym nie wprowadzano żadnych zmian w strukturze fortu. Z czasem przestał on być ważnym obiektem w strukturze obronnej Krakowa. Nie prowadzono tam wówczas żadnych prac modernizacyjnych, ani zabezpieczających, a sam fort wydzierżawiony został przez władze wojskowe osobom cywilnym. W ewidencji gruntów tereny fortu określano wówczas jako grunty orne i łąki.

Znaczące przekształcenia nastąpiły po II wojnie światowej, kiedy, na początku lat 50-tych XX w. rozpoczęto budowę Nowej Huty oraz kombinatu metalurgicznego. Działania te nieodwracalnie zniszczyły przestrzenny kontekst Kopca Wandy oraz

doprowadziły do dewastacji fortu znajdującego się przy Kopcu. Teren zniwelowano, zacierając naturalne wzniesienia i wąwozy. Zasadniczym zmianom uległa też sieć drożna, która funkcjonowała tu od średniowiecza. W latach 1968 – 1970 ostatecznie rozebrano resztki austriackich fortyfikacji, zasypano fosę, a bezpośrednie otoczenie wokół Kopca zniwelowano, tworząc niewielki płaskowyż.

3.2. Pozostałości nowożytnych dróg – obiekty: 53 (Odcinek XLVIII) i 148 (Odcinek LI)

Obiekt 148 (tabl. III), uchwycony fragmentarycznie na odcinkach LI oraz LIA (Komora), charakteryzuje szare wypełnisko, na tle którego rysują się dwie równoległe struktury o ciemniejszym wypełnisku. Z powodu braku informacji na temat profilu tego obiektu, tylko hipotetycznie, poprzez analogię, uznać go możemy za pozostałość nowożytnej drogi. Podobny obiekt znany jest, na przykład ze stanowiska 9 i 10 w Stanisławicach (Tabaszewski 2018, 199, Tabl. 29:3). Stanisławicki nowożytny obiekt pod względem regularności kolein zbliżony jest do obiektu nr 148. Wątpliwości może jednak budzić zbyt mały rozstaw struktur uznanych, w przypadku obiektu 148 za ślady kolein (ok. 50 cm rozstaw wewnętrznych krańców kolein i ok. 100 cm – zewnętrznych).

Natomiast obiekt 53 (tabl. III), również uchwycony jedynie fragmentarycznie w obrębie odcinka XLVIII, składał się z pasm kilku zagłębień, uchwyconych zarówno na poziomym rzucie obiektu, jak i w jego profilu. Te zagłębienia identyfikować należy najprawdopodobniej z koleinami, które wyłobione zostały w lessowym podłożu, a ich przebieg zmienił się w czasie użytkowania traktu. W związku z tym, obiekt 53 uznać należy raczej za pozostałość traktu, po którym przemieszczały się wozy, niż drogi o uregulowanym przebiegu. Trakty takie charakterystyczne były dla ziem polskich, w tym również terenów podkrakowskich, niemal do końca XVI stulecia, kiedy nie były to jeszcze drogi w dzisiejszym rozumieniu tego słowa, a raczej właśnie „wędrujące” pasy kolein. Również później, właściciele gruntów, przez które przechodziły drogi publiczne, nie zawsze wywiązywali się z obowiązku utrzymania ich we właściwym stanie, w wyniku czego trakty te w okresie od 2. połowy XVII do połowy XVIII w. znalazły się w stanie katastrofalnym (Chudzińska *et al.* 2015, 240, tam wcześniejsza literatura). Trakt, którego pozostałością jest obiekt 53, może stanowić relikty drogi publicznej, gdyż jego szerokość wynosi aż kilkanaście metrów, podczas gdy, uchwałą sejmową z roku 1564 określono szerokość dróg publicznych na minimum 10 (łokci), czyli około 6 metrów, tak aby mogły się na nich wyminąć dwa wozy (Chudzińska *et al.* 2015, 240, tam wcześniejsza literatura). Z wypełniska obiektu 53 pochodzi 9 zabytków archeologicznych (Tabela 3), w tym 6 fragmentów ceramiki nowożytnej, a wśród

nich fragment brzegu (**tabl. III:1**) typu 5 według A. Wałowy (1979; por. rozdz. 4.2.3).

3.3. Obiekty współczesne odkryte w obrębie odcinków I - XII oraz XXVIII, XXIX i XXXV

Na stanowisku 53, 55 w Krakowie Mogile, w obrębie odcinków I - IX odkryto zespół wkopów, określonych jako obiekty: 2, 3, 4, 6, 7, 8, 13, 14, 19, 20, 21, 24, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 (por. Bober 2020, Tabl. III-V). Obiekty te, których wypełniska pozbawione były praktycznie materiału zabytkowego (por. **Tabela 3**) stanowią najprawdopodobniej kompleks współczesnych płytkich wkopów związanych z organizowaniem przestrzeni na obrzeżach kombinatu metalurgicznego (stawianie ogrodzeń, itp.).

Współczesny wkop zagłębiony został także w strukturę (być może o charakterze naturalnym) określoną jako obiekt 38 (odcinek XII; por. Bober 2020, Tabl. III).

Podobnie współczesnym wkopem związanym z organizowaniem i porządkowaniem przestrzeni na obrzeżach kombinatu metalurgicznego jest obiekt 77 odkryty na odcinku XXVIII (por. Bober 2020, Tabl. III). Z budową elementów związanych najprawdopodobniej z ogrodzeniem kombinatu metalurgicznego łączą się również obiekty: 52 (odcinek XXIX) i 73 uchwycony na odcinku XXXV (por. Bober 2020, Tabl. III-IV).

3.4. Zespół naturalnych rowów w obrębie odcinków LXV-LXXIII

Na odcinkach LXV-LXXIII odkryto zespół, zapewne naturalnych, rowów, przebiegających w poprzek wzniesienia terenu, określonych jako obiekty: 134, 142, 143, 145, 146, 147, 149, 150 151 oraz 164 i 165 (por. Bober 2020, Tabl. V). Obiekty te łączono początkowo z czasami późnego średniowiecza i / bądź okresem nowożytnym, gdyż w ich wypełniskach wystąpiły pojedyncze drobne fragmenty ceramiczne datowane na późne średniowiecze/okres nowożytny oraz materiał ewidentnie nowożytny (**Tabela 3**). Z obiektu 150 pochodzi nawet moneta Augusta III Sasa (por. rozdz. 4.1). Zabytki te wystąpiły jednak obok (zbliżonych liczebnie) egzemplarzy ceramicznych pradziejowych i podobnie jak one, znalazły się w wyżej wymienionych obiektach na skutek procesów naturalnych działających na stoku wzniesienia, o czym dodatkowo świadczą bardzo zniszczone powierzchnie większości fragmentów ceramiki znalezionych w obrębie tych struktur.

4. Zabytki ruchome

Podczas badań wykopaliskowych, przeprowadzonych w latach 2014-2015 na stanowisku 53, 55 w Krakowie Mogile odkryto 5 przedmiotów metalowych oraz 102 fragmenty ceramiki (**Tabele 3-4**).

Cztery spośród odkrytych zabytków metalowych znaleziono w obiektach archeologicznych (numer 53 i 148), jeden - monetę - w zapewne naturalnym rowie, któremu, w trakcie badań, nadano numer 150.

Tylko 17 spośród fragmentów ceramiki pochodzi z wypełnisk obiektów archeologicznych, 44 - z wypełnisk naturalnych rowów oraz 51 - odkryto na terenie stanowiska poza obiektami.

4.1. Zabytki metalowe

Na stanowisku 53, 55 w Krakowie Mogile odkryto 5 zabytków metalowych.

Trzy drobne fragmenty przedmiotów żelaznych pochodzą z obiektu 53, który uważany jest za pozostałość nowożytnego traktu. Przedmioty te nie posiadają cech umożliwiających uściślenie ich chronologii. Podobnie jak fragment drucika żelaznego pochodzący z obiektu 148, będącego zapewne reliktem nowożytnej drogi.

Kolejnym zabytkiem metalowym z tego stanowiska jest moneta. Według określenia B. Reyman-Walczak jest to szeląg koronny Augusta III z 1749 ?, wybity w mennicy w Dreźnie, na awersie umieszczono popiersie z napisem [AV]GVSTVS, rewers monety jest nieczytelny.

4.2. Ceramika naczyniowa

Jak już powyżej zauważono - tylko 17 spośród fragmentów ceramiki odkrytych podczas badań przeprowadzonych na stanowisku 53, 55 w Krakowie Mogile pochodzi z wypełnisk obiektów archeologicznych, 44 - z wypełnisk naturalnych rowów oraz 51 - z warstwy, poza wydzielonymi obiektami.

Podobnie, jak w przypadku materiałów ze stanowiska 41 w Krakowie Krzesławicach, pochodzące z badań na omawianym stanowisku fragmenty ceramiki są znacznie rozdrobnione. W związku z tym nie było możliwe zrekonstruowanie formy żadnego naczynia. Podobnie niewielkie rozmiary pojedynczych egzemplarzy brzegów naczyń (5 sztuk), brzegu pokrywki (2 sztuki) oraz den (5 sztuk) naczyń nie pozwoliły na odtworzenie średnic form, z których pochodziły. Powierzchnie niektórych egzemplarzy również są w znacznym stopniu zniszczone.

Zabytki te datowane są od czasów wczesnego średniowiecza po okres nowożytny.

4.2.1. Ceramika wczesnośredniowieczna

Śród odkrytych fragmentów ceramiki naczyniowej tylko jeden egzemplarz datowany jest na wczesne średniowiecze. Ten drobny, niecharakterystyczny fragment pochodzi z rowu określonego jako obiekt 142. Zabytek ten, znalazł się prawdopodobnie, obok pojedynczych pradziejowych oraz nowożytnych drobnych fragmentów ceramiki, w tej, najprawdopodobniej naturalnej strukturze, na skutek procesów naturalnych działających na stoku wzniesienia.

4.2.2. Ceramika z okresu późnego średniowiecza/okresu nowożytnego

Ścisłe rozdzielenie ceramiki na materiały pochodzące z późnego średniowiecza oraz z czasów nowożytnych jest niejednokrotnie utrudnione, pamiętać należy bowiem o zjawisku dość długiego przeżywania się tradycji określanych jako późnośredniowieczne w garncarstwie szesnastowiecznym (Wojenka 2010, 289, tam literatura). W analizowanym materiale 15 fragmentów naczyń wydatowano na późne średniowiecze/okres nowożytny. Większość spośród tych zabytków pochodzi ze struktur o numerach: 143, 145, 146 i 146, a związany zapewne ze spływaniem materiału zabytkowego po zboczu wzniesienia, sposób deponowania zabytków w ich obrębie, doprowadził do znacznego zniszczenia ich powierzchni, co dodatkowo utrudnia dokładne określenie ich chronologii.

Wśród zabytków, których chronologię określono na późne średniowiecze/okres nowożytny znalazł się, między innymi, 1 fragment pokrywy naczynia ceramicznego (tabl. III:2). Egzemplarz ten zaliczony został jednak do powyższej grupy warunkowo, gdyż jego powierzchnie pokryte są nagarami, przez co niemożliwe jest zbadanie technologii ich wykonania, a o zaliczeniu zdecydował głównie typ zabytku (egzemplarz stożkowaty wg R. Lelek (2004, 64) wysoki, podczas, gdy począwszy od połowy XVI wieku przedmioty takie są nieco niższe i bardziej płaskie (Lelek, 2004, 64).

4.2.3. Ceramika nowożytna

Pozostałe 86 fragmentów ceramiki odkrytych na stanowisku 53, 55 w Krakowie Mogile pochodzi z okresu nowożytnego.

Z wypełniska obiektu 53 pochodzi, między innymi, fragment brzegu (tabl. III:1) typu 5 według A. Wałowy (1979). Brzegi tego typu charakterystyczne są dla XV-XVI w., a niewykluczone jest, że przetrwały one do XVII w. (Wałowy 1979, 79-80).

Na odcinku LXXI znaleziono nóżkę naczynia ceramicznego (tabl. III:3). Jak już powyżej wspomniano, naczynia takie (patelki, naczynia do zbierania tłuszczu) mają jeszcze średniowieczną genezę, jednak egzemplarze pokryte, między innymi, zieloną polewą wytwarzane były jeszcze w głąb okresu nowożytnego (Lelek 2004, Tablica chronologiczna naczyń). Jednakże zabytek znaleziony na odcinku LXXI stanowiska 53, 55 w Krakowie Mogile ma w znacznej mierze zniszczone powierzchnie, co utrudnia dokładne określenie jego chronologii, a pamiętać należy, iż znane są również współczesne wytwory tego typu, tak zwane rynki, wykonywane przez twórców ludowych (Skotnicka 2005, 198, Ryc. 10).

Z wypełniska naturalnego rowu, określonego jako obiekt 134, pochodzi jeden drobny fragment naczynia kamionkowego. Podobny egzemplarz znaleziony został w obrębie warstwy kulturowej na

odcinku XIII. Są to niewielkie, niecharakterystyczne ułamki ścianek nie posiadające cech umożliwiających ich dokładniejsze datowanie. Znane z materiału archeologicznego naczynia kamionkowe wytwarzano od końca XVIII w. aż po połowę wieku XX (Tabaszewski 2018, 209-210).

4.2.4. Technika produkcji naczyń

Fragmety naczyń datowanych na wczesne średniowiecze oraz późne średniowiecze/okres nowożytny mają bardzo zniszczone powierzchnie, co uniemożliwia określenie techniki ich wykonania.

Naczynia datowane na okres nowożytny wykonane zostały poprzez toczenie na tarczy koła garncarskiego. Ślady toczenia odkryto na wewnętrznych powierzchniach kilku fragmentów naczyń pochodzących z okresu nowożytnego. Dodatkowo na fragmencie jednego spośród den naczyń pochodzących z okresu nowożytnego stwierdzono ślady odcinania od tarczy koła garncarskiego.

Ceramika pochodząca z okresu nowożytnego dzieli się na 2 grupy: wykonana z gliny żelazistej oraz wykonana z gliny kaolinitowej. Dodatkowo, w omawianym zbiorze wystąpiły dwa fragmenty naczyń kamionkowych, są to ułamki drobne, na których nie wystąpiły żadne sygnatury.

Naczynia wykonane z gliny kaolinitowej stanowiły wśród omawianych materiałów zdecydowaną mniejszość. Jedyne 12 spośród odkrytych egzemplarzy zostało wykonanych z tego tworzywa. Stopień rozdrobnienia analizowanych egzemplarzy znacznie utrudnia określenie ich chronologii. Ceramika wykonana z gliny kaolinitowej sprowadzana była do Krakowa z Kielecczyny zarówno w XVI w. (Wałowy 1979, 80), jak i później (por. Lelek 2004, 29). W badanym zbiorze stwierdzono również jeden fragment naczynia wykonanego z takiej masy garncarskiej pokryty ciemnobrązową polewą, charakterystyczną dla XIX-XX w. (Wojenka 2010, 295-296). Ośrodki garncarskie Kielecczyny, na przykład Iłża, produkujące naczynia ceramiczne wykonane m.in. z gliny kaolinitowej działały jeszcze do drugiej połowy XX w. (Skotnicka 2005, 183).

4.2.5. Ornament

Fragmety ceramiki odkryte na omawianym stanowisku pochodzą z naczyń, które ozdobione zostały, przede wszystkim przy pomocy różnorodnych polew, a tylko w dwóch przypadkach stwierdzono zdobienie przy pomocy radełka.

W omawianym zbiorze na jednym fragmencie ceramiki stwierdzono zdobienie przy pomocy brązowej błyszczącej polewy. Polewą taką pokrywano często naczynia upiększane uprzednio ornamentem rytym w formie tzw. rybiej łuski, występujące głównie w XVII w. (Tyniec-Kępińska 2003, 222). W analizowanym zbiorze polewą taką pokryto powierzchnię

naczynia ozdobionego odciskiem radełka. Drugi spośród fragmentów ozdobionych ornamentem radełka pokryty był polewą ciemnobrązową. Odciski radełka tworzyły w tym wypadku pas złożony z odcisków rombów. Ornament taki występuje powszechnie od 2. połowy XVIII w. i w XIX w. (Tabaszewski 2018, 205).

Na pięciu fragmentach ceramiki stwierdzono szkliwienie mocną ciemnobrązową polewą. Taki sposób zdobienia, o czym już była mowa (por. rozdz. 2.2.) charakterystyczny jest dla ceramiki z XIX-XX w. (Wojenka 2010, 295-296).

Na ośmiu fragmentach ceramiki stwierdzono obecność jasnozielonej polewy barwionej tlenkami miedzi, mającej swoje źródło w stylistyce późnośredniowiecznej (Wałowy 1979, 98), w garncarstwie ludowym spotykaną jednak jeszcze do czasów niemal współczesnych (por. Skotnicka 2005, 195, Ryc. 7).

Stanowisko 51, 62, 62A, 62B w Krakowie Mogile

Śród obiektów odkrytych na stanowisku 51, 62, 62A, 62B w Krakowie Mogile tylko jeden obiekt można, ewentualnie, łączyć z czasami współczesnymi (obiekt 5, ujawniony w obrębie odcinka III; (por. Bober 2020, Tabl. II). Jego wypełnisko pozbawione było zupełnie materiału zabytkowego, a o jego współczesnej proveniencji świadczyć może regularny kształt jego rzutu poziomego każący dopatrywać się w nim, podobnie jak w przypadku podobnych obiektów stwierdzonych na stanowisku 53, 55 w Krakowie Mogile, wkopu związanego z organizowaniem przestrzeni na obrzeżach kombinatu metalurgicznego (stawianie ogrodzeń, itp.).

Trakt Sandomierski

Kamienna nawierzchnia fragmentu drogi noszącej nazwę Traktu Sandomierskiego powstała w latach międzywojennych XX w. (ryc. 10, 12). Obecnie podczas badań przecięto tę strukturę poprzecznym wykopem i okazało się, że współczesna nawierzchnia

rzeczywiście przykrywa koleiny starszej drogi, biegnące równolegle do siebie (ryc. 11). Fragmentaryczność odkrycia pozwala jedynie na podjęcie ostrożnych prób zmierzających do określenia jego chronologii. Wiadomo, że szlak z Krakowa w stronę Sandomierza i dalej na wschód, funkcjonował już we wczesnym średniowieczu (Kubica-Kabacińska 2005, 24-25). Podobnie było w okresie nowożytnym, a jego praktyczność potwierdza przebiegająca w pobliżu współczesna sieć drożna.

Jak już powyżej zaznaczono, trakty drożne na ziemiach polskich aż do końca XVI w., a w wyniku zaniedbań osób mających sprawować nad nimi opiekę – właściwie aż do połowy XVIII w. stanowiły najczęściej pasy wielu „wędrujących” kolein. Kiedy pewne odcinki traktu stawały się nieprzejezdne – niekiedy całe partie drogi przesuwano nawet o kilkadziesiąt metrów, a poszczególne koleiny nie zawsze były równoległe względem siebie.

Tymczasem koleiny odkryte pod kamienną dwudziestowieczną nawierzchnią Traktu Sandomierskiego biegły, jak już powyżej zaznaczono – równoległe do siebie (ryc. 11). Może to wskazywać, że powstały one już za czasów zaborów, kiedy to (pod koniec XVIII w.) drogi zostały zlustrowane przez administrację monarchii austriackiej, głównie pod kątem ich użyteczności dla potrzeb wojska. W wyniku lustracji zaborcy przystąpili do poprawiania jakości głównych traktów, czego wynikiem było, między innymi prostowanie części zakrętów, odpowiednie ich profilowanie, czy nawet utwardzanie nawierzchni (Chudzińska *et al.* 2015, 241)

Eksplorowane wypełnisko kolein drogi odkrytej poniżej pochodzącej z początków XX w. kamiennej nawierzchni Traktu Sandomierskiego pozbawione było materiału zabytkowego. Z warstwy podbudowy tej nawierzchni pochodzi drobny, niecharakterystyczny fragment nowożytnej ceramiki, a z warstwy zalegającej poniżej wspomnianej warstwy podbudowy, nad koleinami dawnej drogi – mały fragment przedmiotu żelaznego.

WYKAZ SKRÓTÓW:

Via Kraków *Via Archaeologica. Źródła z badań wykopaliskowych na trasie autostrady A4 w Małopolsce*, Kraków.

LITERATURA:

- Bober J.
2020 *Ratownicze badania wykopaliskowe i nadzory archeologiczne związane z budową sieci ciepłej w Krakowie Nowej Hucie - wprowadzenie*, Materiały Archeologiczne Nowej Huty 26, 185-194.
- Chudzińska B., Mazur M., Naglik R., Poleska P., Szyber A.
2015 *Na rozdrożu, czyli o węźle biechanowskim kilka wieków temu*, [w:] J. Chochorowski (red.), *Od epoki brązu do czasów nowożytnych. Wybrane odkrycia i znaleziska*, Via Kraków, 219-28.
- Hiżycka J.
2006 *Fort 49 ½ „Kopiec Wandy”*, [w:] Atlas Twierdzy Kraków, Seria I, Tom 19, Kraków.
- Kubica-Kabacińska E.
2005 *Tereny Nowej Huty (obecnych dzielnic XIV-XVI-II Krakowa) w VI-XIV wieku n.e.*, Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa 23, 17-28.
- Lelek R.
2004 *Ceramika z zamku w Korzkwi (XVI-XVII w.)*, Kraków.
- Skotnicka J.
2005 *Ośrodki garncarskie regionu świętokrzyskiego w materiałach etnograficznych*, [w:] A. Buko i L. Kajzer (red.), *Naczynia białe w Polsce południowej i środkowej. Wstęp do problematyki badawczej*, Kielce - Łagów, 182-200.
- Tabaszewski W.
2018 *Osadnictwo średniowieczne i nowożytne na stan. 9 i 10 w Stanisławicach, gm. Bochnia*, [w:] J. Rodak (red.), *Stanisławice, stan. 9 i 10, pow. bocheński. Osady z okresu wpływów rzymskich i czasów nowożytnych*, Via Kraków, 197-296.
- Tyniec-Kępińska A.
2003 *Ceramika wczesnośredniowieczna, późnośredniowieczna, nowożytna ze stanowisk Kraków-Biechanów 27 i Kraków-Rząka I*, [w:] S. Kadrow (red.), *Kraków-Biechanów, stanowisko 27 i Kraków-Rząka, stanowisko 1. Osada kultury łuzycyckiej*, Via Kraków, 221-232.
- Wojenka M.
2010 *Materiały wczesnośredniowieczne, średniowieczne i nowożytne ze stanowiska nr 18 w Wojniczu*, [w:] J. Chochorowski (red.), *Wojnicz 18 i 48, powiat Tarnów. Osady z epoki brązu, żelaza i średniowiecza*, Via Kraków, 283-305.
- Wałowy A.
1979 *Późnośredniowieczne garncarstwo krakowskie w świetle źródeł archeologicznych*, Materiały Archeologiczne 19, Kraków.

*Medieval, modern and contemporary materials discovered in Kraków Krzesławice, site 41;
Kraków Mogiła, site 53, 55; Kraków Mogiła sites: 51, 62, 62A, 62B
and on so-called Trakt Sandomierski
Summary*

During archaeological research conducted in 2014 at sites Kraków Krzesławice 41; Kraków Krzesławice, 53, 55; Kraków Mogiła 51, 62, 62A, 62B and on so-called Trakt Sandomierski, in total several dozens of features were discovered. The part of them should be linked with the modern history, some even with contemporary times (see: Bober 2020).

At site 41 in Kraków Krzesławice, six features are linked with the modern history (features: 133, 135, 139, 140, 142, 143; Plates 1-2) and two features (141 and 144; Plates 1-2) derive most probably from contemporary times.

At site 53, 55 in Kraków Mogiła located on the northern side of the Wanda's Mound, discovered assemblage of features: 40, 40/2, 42, 43, 44, 45, 51, 66 and 68 (Fig. 1-9) should be linked with (walls, ditches) of Austrian Fort no. 49 ½ Wanda's Mound (walls, ditches).

Features: 53 (Trench XLVIII) and 148 (Trench LI)(Plate 3) are apparently remains of modern roads (preserved as traces of ruts).

Within Trenches I-IX, the assemblage of shallow modern excavations (features: 2, 3, 4, 6, 7, 8, 13, 14, 19, 20, 21, 24, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34) was discovered - these features are plausibly marks on organizing this area to the needs of the Steelworks (for ex. building fences). Features 38 (Trench XII), 52 (Trench XXIX), 73 (Trench XXXV) and 77 (Trench XXVIII A) are plausibly of similar character.

In Trenches LXV-LXXIII, the assemblage of ditches (features no.: 134, 142, 143, 145, 146, 147,

149, 150 151, 164 and 165) of most probably natural origin was situated across the slope.

Among features discovered at site 51, 62, 62A, 62B in Kraków Mogiła, only one feature may be linked with contemporary times (feature no.5 within Trench III). The stone surface of a fragment of the road under the name: Trakt Sandomierski was constructed in the inter-war period in the 20th century (Fig. 10, 12). During the research this structure was cut by a transverse trench and it resulted with a discovery that a contemporary surface of the road actually covers the ruts of earlier road (Fig. 11).

During the research at site 41 in Kraków Krzesławice, seven metal artefacts and 26 fragments of pottery (Chart 1; Plates 1-2) dated to modern times were discovered.

In the course of research at site 53, 55 in Kraków Mogiła, five metal artefacts and 102 potsherds were registered - they are dated from the Early Middle Ages up to Modern Times.

Explored fill of ruts of the road located below the 20-th century stone surface of Trakt Sandomierski was devoid of artefacts. Within the road base of this surface- a tiny, uncharacteristic fragment of modern pottery was found, below this layer there was as well a small fragment of iron artifact registered.

The fill of contemporary feature no. 5 at site 51, 62, 62A, 62B in Kraków Mogiła was devoid of artefacts.

Tabela 1. Zbiorecze zestawienie zabytków nowożytnych metalowych i ceramicznych odkrytych w roku 2014 w obiektach na stanowisku 41 w Krakowie Krzesławicach

Chart 1. Juxtaposition of metal and ceramic artefacts discovered in 2014 within features at site 41 in Kraków Krzesławice.

Obiekt	Warstwa	Nr inw.	Lokalizacja	Głębokość	Liczba zabytków	Rodzaj zabytków	Chronologia	Uwagi	Ryc.
133	-	NH:K41/12/2014	Odcinek III	60 cm	1	Klucz metalowy	Okres nowożytny	-	Tablica 1:2
133	-	NH:K41/13/2014	Odcinek III	80-140 cm	1	Fragment przedmiotu żelaznego (haczyka ?)	Okres nowożytny	-	Tablica 1:1
133	-	NH:K41/1/2014	Odcinek III	0-40 cm	1	Fragment kafła ceramicznego piecowego	Okres nowożytny	Powierzchnia zewn. pokryta ciemnobrązową polewą, charakterystyczna dla XIX-XX wieku (Wojenka 2010, 295-296)	Tablica 1:3
133	-	NH:K41/2/2014	Odcinek III	40-80 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnia wewn. pokryta jasnobrązową polewą	-
133	-	NH:K41/13/2014	Odcinek III	80-140 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	-	-
135	-	NH:K41/3/2014	Odcinek XI i X	30-50 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	-	-
139	-	NH:K41/4/2014	Odcinek X	30 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Pow. wewn. i zewn. pokryta brązową polewą	-
141	-	NH:K41/5/2014	Odcinek VII	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	-	-
142	„Pomiędzy kolejniami”	NH:K41/6/2014	Odcinek V	10-20 cm	1	Fragment żelaznej sprzączki o prostokątnej ramie	Okres nowożytny	-	Tablica 2:1
142, cz. B	-	NH:K41/7/2014	Odcinek V	-	1	Fragment przedmiotu żelaznego (kolca sprzączki ?)	Okres nowożytny	-	Tablica 2:2
142, cz. B	-	NH:K41/7/2014	Odcinek V	-	2	Drobne fragmenty przedmiotów żelaznych	Okres nowożytny	-	-
143	-	NH:K41/8/2014	Odcinek VII	5 cm	1	Fragment nóżki naczynia ceramicznego	Okres nowożytny	Powierzchnia zewn. pokryta ciemnozieloną polewą	-
143	-	NH:K41/8/2014	Odcinek VII	5 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnia wewn. pokryta jasnobrązową polewą, na pow. zewn. zaciek jasnobrązowej polewy	-

Tabela 2. Zbiorecze zestawienie zabytków średniowiecznych oraz nowożytnych metalowych i ceramicznych odkrytych w roku 2014 poza obiektami na stanowisku 41 w Krakowie Krzesławicach
 Chart 2. Juxtaposition of medieval and modern metal artefacts discovered in 2014 beyond features at site 41 in Kraków Krzesławice.

Nr inw.	Lokalizacja	Głębokość	Liczba zabytków	Rodzaj zabytków	Chronologia	Uwagi	Ryc.
NH:K41/10/2014	Odcinek II	0-10 cm	1	Moneta	Okres nowożytny (?)	Całkowicie nie czytelna	
NH:K41/20/2014	Komora	0-10 cm	1	Fragment brzęgu naczynia ceramicznego	Okres nowożytny	Powierzchnia zewn. i wewn. pokryta ciemnobrązową polewą, charakterystyczna dla XIX-XX wieku (Wojenka 2010, 295-296)	Tablica 2:4
NH:K41/9/2014	Odcinek I	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnia zewn. i wewn. pokryta ciemnobrązową polewą, charakterystyczna dla XIX-XX wieku (Wojenka 2010, 295-296)	-
NH:K41/9/2014	Odcinek I	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment z gliny kaolinitowej, pow. wewn. pokryta jasnobrązową polewą	-
NH:K41/9/2014	Odcinek I	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Zniszczona pow. zewn.	-
NH:K41/10/2014	Odcinek II	0-10 cm	1	Fragment dna naczynia	Okres nowożytny	Pow. wewn. pokryta jasnobrązową polewą	-
NH:K41/11/2014	Odcinek III	0-10 cm	1	Fragment dna naczynia	Okres nowożytny	Pow. zewn. i wewn. pokryta zielonoliwkową polewą	-
NH:K41/14/2014	Odcinek V	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Jedna z pow. pokryta brązową polewą	-
NH:K41/14/2014	Odcinek V	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
NH:K41/15/2014	Odcinek VI	0-10 cm	1	Fragment tasmowatego ucha naczynia ceramicznego	Okres nowożytny	Powierzchnia pokryta jasnobrązową polewą	-
NH:K41/15/2014	Odcinek VI	0-10 cm	1	Fragment brzęgu naczynia ceramicznego	Okres nowożytny	Powierzchnia zewn. i wewn. pokryta ciemnobrązową lśniącą polewą, charakterystyczna dla XIX-XX wieku (Wojenka 2010, 295-296)	-
NH:K41/15/2014	Odcinek VI	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Na powierzchni zewn. ornament radełka i zacieki jasnobrązowej polewy	-
NH:K41/15/2014	Odcinek VI	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnia wewn. pokryta jasnobrązową polewą	-
NH:K41/15/2014	Odcinek VI	0-10 cm	2	Fragmenty ceramiki z jednego naczynia	Okres nowożytny	Powierzchnia wewn. pokryta jasnobrązową polewą	-
NH:K41/16/2014	Odcinek VII	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment naczyń z gliny kaolinitowej, na pow. wewn. resztki brązowo-żółtej polewy	-

NH:K41/18/2014	Odcinek XI	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Pow. wewn. i zewn. pokryta brązową polewą	-
NH:K41/18/2014	Odcinek XI	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Jedna z pow. pokryta brązową polewą	-
NH:K41/19/2014	Odcinek XI	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment naczyń z gliny kaolinitowej, na pow. zewn. resztki jasnobrązowej polewy	-
NH:K41/19/2014	Odcinek XI	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Pow. wewn. pokryta jasnobrązową polewą	-
NH:K41/19/2014	Odcinek XI	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Pow. wewn. pokryta brązową polewą	-
NH:K41/19/2014	Odcinek XI	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Pow. wewn. pokryta ciemnobrązową polewą	-

Tabela 3. Zbiorcze zestawienie zabytków średniowiecznych i nowożytnych metalowych i ceramicznych odkrytych w latach 2014-2015 w obiektach na stanowisku 53, 55 w Krakowie Mogile

Chart 3. Juxtaposition of medieval and modern metal and ceramic artefacts discovered in 2014-2015 within features at site 53,55 in Kraków Mogiła.

Obiekt	Warstwa	Nr inw.	Lokalizacja	Głębokość	Liczba zabytków	Rodzaj zabytków	Chronologia	Uwagi	Ryc.
30	-	NH:M55/8/2014	Odcinek VII	20-30 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
32	-	NH:K41/9/2014	Odcinek VIII	10-20 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
33	-	NH:K41/10/2014	Odcinek VIII	0-40 cm	1	Fragment brzęgu naczyń	Okres nowożytny	Powierzchnia zewn. i wewn. pokryta jasnozieloną polewą	-
51	-	NH:M55/19/2014	Odcinki XXVIII-XXIX	0-50 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnia zewn. pokryta ciemnozieloną polewą	-
51	-	NH:M55/19/2014	Odcinki XXVIII-XXIX	0-50 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
53	Brunatna koleina	NH:M55/21/2014	Odcinek XLIII, metr 1	15 cm	2	Fragmenty przedmiotów żelaznych	Okres nowożytny	-	-
53	-	NH:M55/23/2014	Odcinek XLIII, metr 3	30-50 cm (219,85 m npm)	1	Przedmiot żelazny	Okres nowożytny	-	-
53	-	NH:M55/22/2014	Odcinek XLVIII, metr 2	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment z gliny kaolinitowej, na pow. zewn.(zniszczonej) ślady jasnobrązowej polewy	-

53	-	NH:M55/22/2014	Odcinek XLVIII, metr 3	0-20 cm	1	Fragment brzęgu naczyńia	Fragment brzęgu typu 5 według A. Wałowy (XV-XVI w. Niewykluczone, że przetrwały one do XVIII wieku. (Wałowy 1979, 79-80)	Fragment z gliny kaolinitowej pokryty wewnątrz jasnozieloną polewą	Tablica 3:1
53	-	NH:M55/22/2014	Odcinek XLVIII, metr 3	0-20 cm	1	Fragment dna naczynia ceramicznego	Okres nowożytny	-	-
53	-	NH:M55/24/2014	Odcinek XLVIII, metr 4	30-50 cm	1	Fragment dna naczynia ceramicznego	Późne średniowiecze/okres nowożytny	-	-
53	-	NH:M55/25/2014	Odcinek XLVIII, metr 10	30-50 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Pow. zewn. i wewn. zdobiona jasnobrunatną polewą	-
57	-	NH:M55/28/2014	Odcinek L	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment z gliny kaolinitowej, powierzchniennie zniszczone, na jednej resztki jasnobrązowej polewy	-
134	-	NH:M55/120/2015	Odcinek LXV	10-20 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment naczyńia kamionkowego	-
134	-	NH:M55/120/2015	Odcinek LXV	10-20 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
142	-	NH:M55/122/2015	Odcinek LXVI	150-160 cm	1	Fragment ceramiki	Wczesne średniowiecze	Powierzchnie zniszczone	-
142	-	NH:M55/122/2015	Odcinek LXVI	150-160 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
143	-	NH:M55/123/2015	Odcinek LXVI	10-20 cm	1	Fragment pokrywki	Późne średniowiecze/okres nowożytny	-	-
143	-	NH:M55/124/2015	Odcinek LXVI	10-20 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment ceramiki z gliny kaolinitowej, zdobiony na pow. wewn. i zewn. jasnobrązową polewą, na pow. zewn. - ornament odcisku radełka pod polewą	-
143	-	NH:M55/124/2015	Odcinek LXVI	10-20 cm	2	Fragmenty ceramiki	Okres nowożytny	Na pow. wewn. brązowa polewa	-
145	-	NH:M55/127/2015	Odcinek LXX	60-80 cm	1	Fragment ceramiki	Późne średniowiecze/okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
146	-	NH:M55/128/2015	Odcinek LXX	20-30 cm	1	Fragment ceramiki	Późne średniowiecze/okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-

146	-	NH:M55/129/2015	Odcinek LXX	30-40 cm	1	Fragment ceramiki	Późne średniowiecze/ okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
147	-	NH:M55/130/2015	Odcinek LXXVIII	0-10 cm	3	Fragmenty ceramiki	Późne średniowiecze/ okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
147	-	NH:M55/131/2015	Odcinek LXXVIII	10-30 cm	2	Fragmenty ceramiki	Późne średniowiecze/ okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
147	-	NH:M55/132/2014	Odcinek LXXVIII	50-70 cm	3	Fragmenty ceramiki	Późne średniowiecze/ okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
147	-	NH:M55/132/2015	Odcinek LXXVIII	50-70 cm	5	Fragmenty ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
147	-	NH:M55/134/2015	Odcinek LXXVIII	90-100 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
147	-	NH:M55/135/2015	Odcinek LXXVIII	100-110 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
148	-	NH:M55/136/2015	Odcinek LI, metr 6-7	0-10 cm	1	Fragment druczika żelaznego	?	-	-
148	-	NH:M55/136/2015	Odcinek LI, metr 6-7	0-10 cm	3	Fragmenty ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
148	-	NH:M55/136/2015	Odcinek LI-1 (Komora)	0-30 cm	2	Fragmenty ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
149	-	NH:M55/137/2015	Odcinek LXXI, metr 0-5	0-10 cm	7	Fragmenty ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
149	-	NH:M55/137/2015	Odcinek LXXI, metr 0-5	20-40 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment naczyń z gliny kaolinitowej, wewn. jasnobrązo- wa polewa	-
149	-	NH:M55/137/2015	Odcinek LXXI, metr 0-5	20-40 cm	2	Fragmenty ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
149	-	NH:M55/139/2015	Odcinek LXXI, metr 0-5	40-60 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment naczyń z gliny kaolinitowej, wewn. jasnobrązo- wa polewa	-
149	-	NH:M55/139/2015	Odcinek LXXI, metr 0-5	40-60 cm	5	Fragmenty ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
150	-	NH:M55/140/2015	Odcinek LXIX	50-70 cm	1	Moneta	1749 ?	Szeląg koronny Augusta III z 1749 ?, wybity w mennicy w Dreźnie, na awersie popiersie z napisem [AV]GVSTVS, rewers nieczytelny (określenie B. Reyman-Walczak)	-
150	-	NH:M55/140/2015	Odcinek LXIX	50-70 cm	1	Fragmenty ceramiki	Okres nowożytny	Pow. zewn. zdobiona brązową polewą	-
151	-	NH:M55/142/2015	Odcinek LXXVIII	50-70 cm	1	Fragmenty ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-

Tabela 4. Zbiorecze zestawienie zabytków średniowiecznych oraz nowożytnych metalowych i ceramicznych odkrytych w latach 2014-2015 poza obiektami na stanowisku 53, 55 w Krakowie Mogile
 Chart 4. Juxtaposition of medieval and modern metal and ceramic artefacts discovered in 2014-2015 beyond features at site 53,55 in Kraków Mogiła.

Nr inw.	Lokalizacja	Głębokość	Iliczba zabytków	Rodzaj zabytków	Chronologia	Uwagi	Ryc.
NH:NH:M55/163/2014	Odcinek V, metr 10	0-10 cm	2	Fragmenty ceramiki	Okres nowożytny	Na jednej z pow. jasnobrązowa polewa	-
NH:NH:M55/163/2014	Odcinek V, metr 10	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
NH:NH:M55/165/2014	Odcinek VI, metr 2	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Na pow. wewn. brązowa polewy	-
NH:NH:M55/165/2014	Odcinek VI, metr 2	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Na pow. wewn. jasno brązowa polewy	-
NH:NH:M55/165/2014	Odcinek VI, metr 2	0-10 cm	2	Fragmenty ceramiki	Okres nowożytny	-	-
NH:NH:M55/166/2014	Odcinek VI, metr 3	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment naczynia z gliny kaolinitowej, na pow. wewn. jasnozielona polewa, na pow. zewn. - ciemnobrązowa	-
NH:NH:M55/166/2014	Odcinek VI, metr 3	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone na pow. wewn.i zewn. ślady brązowej polewy	-
NH:NH:M55/167/2014	Odcinek VI, metr 5	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone na pow. wewn.i zewn. ślady jasnozielonej polewy	-
NH:NH:M55/168/2014	Odcinek VI, metr 6	0-10 cm	1	Fragment dna naczynia ceramicznego	Okres nowożytny	Na pow. wewn. resztki brązowej polewy	-
NH:NH:M55/168/2014	Odcinek VI, metr 6	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment naczynia z gliny kaolinitowej, powierzchnie zniszczone, na pow. wewn. resztki brązowej polewy, na pow. zewn. - jasnobrązową	-
NH:NH:M55/168/2014	Odcinek VI, metr 6	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Na powierzchni wewn. - brązowa polewa	-
NH:NH:M55/168/2014	Odcinek VI, metr 6	0-10 cm	3	Fragmenty ceramiki	Okres nowożytny	-	-
NH:NH:M55/169/2014	Odcinek VI, metr 7	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Na powierzchni zewn. (zniszczonej) ślady jasnozielonej polewy	-
NH:NH:M55/169/2014	Odcinek VI, metr 7	0-10 cm	3	Fragmenty ceramiki	Okres nowożytny	Zniszczone powierzchnie	-
NH:NH:M55/170/2014	Odcinek VI, metr 8	0-10 cm	1	Fragment brzęgu naczynia ceramicznego	Okres nowożytny	Zdobione zieloną polewą	-
NH:NH:M55/170/2014	Odcinek VI, metr 8	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Na pow. zewn. jasnozielona polewa	-

NH:NH:M55/170/2014	Odcinek VI, metr 8	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment naczyń z gliny kaolinitowej, powierzchniennie zniszczone, na pow. wewn. resztki brązowej polewy	-
NH:NH:M55/172/2014	Odcinek VI, metr 10	0-10 cm	1	Fragment uchwyty od pokrywki (?) ceramicznej	Okres nowożytny	Na pow. zewn. ślady zielonej trawiastej polewy	-
NH:NH:M55/172/2014	Odcinek VI, metr 10	0-10 cm	1	Fragment brzegu pokrywki ceramicznej	Późne średniowiecze/okres nowożytny	-	Tablica 3:2
NH:NH:M55/172/2014	Odcinek VI, metr 10	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment naczyń z gliny kaolinitowej, na pow. zewn. jasnobrązowa polewa	-
NH:NH:M55/172/2014	Odcinek VI, metr 10	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Na pow. zewn. i wewn. jasnobrązowa polewa	-
NH:NH:M55/173/2014	Odcinek VII, metr 1	0-10 cm	1	Fragment brzegu naczyń ceramicznego	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone, na wylwie resztki brązowej polewy	-
NH:NH:M55/173/2014	Odcinek VII, metr 1	0-10 cm	1	Fragment dna naczyń ceramicznego	Okres nowożytny	Na pow. wewn. jasnozielona polewa	-
NH:NH:M55/173/2014	Odcinek VII, metr 1	0-10 cm	2	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Na pow. wewn. jasnobrązowa polewa	-
NH:NH:M55/173/2014	Odcinek VII, metr 1	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	-	-
NH:NH:M55/176/2014	Odcinek VII, metr 4	0-10 cm	1	Fragment dna naczyń ceramicznego	Okres nowożytny	Na pow. zewn. ślady brązowej polewy, ślady odcinania dna od tarczy koła garncarskiego	-
NH:NH:M55/176/2014	Odcinek VII, metr 4	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone, na jednej ślady jasnozielonej polewy	-
NH:NH:M55/176/2014	Odcinek VII, metr 4	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
NH:NH:M55/177/2014	Odcinek VII, metr 5	0-10 cm	1	Fragment taśmowatego ucha	Okres nowożytny	Powierzchnia pokryta ciemnobrązową polewą, charakterystyczna dla XIX-XX wieku (Wojenka 2010, 295-296)	-
NH:NH:M55/177/2014	Odcinek VII, metr 5	0-10 cm	1	Fragment taśmowatego ucha	Okres nowożytny	Powierzchnia pokryta zieloną polewą	-
NH:NH:M55/177/2014	Odcinek VII, metr 5	0-10 cm	2	Fragmenty ceramiki	Okres nowożytny	-	-
NH:NH:M55/179/2014	Odcinek VII, metr 7	0-10 cm	1	Fragment brzegu naczyń ceramicznego	Późne średniowiecze/okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	-
NH:NH:M55/179/2014	Odcinek VII, metr 7	0-10 cm	1	Fragmenty ceramiki	Okres nowożytny	Na pow. zewn. zielona polewa	-
NH:NH:M55/180/2014	Odcinek VII, metr 10	0-10 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment brzośca naczyń, na pow. zewn. i wewn. zacieki zielonej polewy	-

NH:NH:M55/181/2014	Odcinek VIII, metr 5	0-10 cm	1	Fragment taśmowatego ucha	Okres nowożytny	Powierzchnia pokryta. ciemnobrązową polewą, charakterystyczna dla XIX-XX wieku (Wojenka 2010, 295-296)	-
NH:NH:M55/183/2014	Odcinek IX, metr 8	0-10 cm	1	Fragment taśmowatego ucha	Okres nowożytny	Powierzchnia pokryta. ciemnobrązową polewą, charakterystyczna dla XIX-XX wieku (Wojenka 2010, 295-296)	-
NH:NH:M55/189/2014	Odcinek XI, metr 7-9	10-20 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Na pow. zewn. jasnobrązowa polewa	-
NH:NH:M55/189/2014	Odcinek XI, metr 7-9	10-20 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Na pow. wewn. jasnobrązowa polewa	-
NH:NH:M55/191/2014	Odcinek XIII, metr 10	0-20 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment naczynia kamionkowego	-
NH:NH:M55/266/2015	Odcinek LXX, metr 0-1	20-30 cm	1	Fragment taśmowatego ucha	Okres nowożytny	Powierzchnia pokryta. ciemnobrązową polewą, charakterystyczna dla XIX-XX wieku (Wojenka 2010, 295-296)	-
NH:NH:M55/274/2015	Odcinek LXXI, metry 1-2	0-20 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment naczynia z gliny kaolinitowej, na pow. wewn. i zewn. brązowa polewa, na pow. zewn. ornament radełka	-
NH:NH:M55/278/2015	Odcinek LXXI, metry 3-4	0-20 cm	1	Nożka naczynia ceramicznego	Okres nowożytny	Powierzchnie zniszczone	Tabl. 3:3
NH:NH:M55/278/2015	Odcinek LXXI, metry 3-4	0-20 cm	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	Fragment naczynia z gliny kaolinitowej, na pow. wewn. jasnożółta polewa	-

Tabela 5. Zbiornice zestawienie zabytków nowożytnych metalowych i ceramicznych odkrytych w roku 2015 podczas badań Traktu Sandomierskiego

Chart 5. Juxtaposition of modern metal and ceramic artefacts discovered in 2015 during research at Trakt Sandomierski.

Warstwa	Nr inv.	Lokalizacja	Głębokość	Liczba zabytków	Rodzaj zabytków	Chronologia	Uwagi	Ryc.
pod podbudową	1	Trakt Sandomierski	pod podbudową	1	Fragment przedmiotu żelaznego	Okres nowożytny	-	-
warstwa podbudowy	2	Trakt Sandomierski	warstwa podbudowy	1	Fragment ceramiki	Okres nowożytny	-	-

Ryc. 1. Kraków Mogiła, stan. 53, 55, Fort 49 ½ „Kopiec Wandy”, obiekty: 40, 40/2, 44. Fot. K. Nawrot

Fig. 1. Kraków Mogiła, site 53, 55, Fort 49 ½ „Wanda’s Mound”, features: 40, 40/2, 44. Fot. K. Nawrot

Ryc. 2. Kraków Mogiła, stan. 53, 55, Fort 49 ½ „Kopiec Wandy”, obiekty: 40, 40/2. Fot. K. Nawrot

Fig. 2. Kraków Mogiła, site 53, 55, Fort 49 ½ „Wanda’s Mound”, features: 40, 40/2. Fot. K. Nawrot

Ryc. 3. Kraków Mogiła, stan. 53, 55, Fort 49 ½ „Kopiec Wandy”, obiekt 40/2. Fot. K. Nawrot

Fig. 3. Kraków Mogiła, site 53, 55, Fort 49 ½ „Wanda’s Mound”, feature 40/2. Fot. K. Nawrot

Ryc. 4. Kraków Mogiła, stan. 53, 55, Fort 49 ½ „Kopiec Wandy”, obiekt 42. Fot. K. Nawrot

Fig. 4. Kraków Mogiła, site 53, 55, Fort 49 ½ „Wanda’s Mound”, feature 42. Fot. K. Nawrot

Ryc. 5. Kraków Mogiła, stan. 53, 55, Fort 49 ½ „Kopiec Wandy”, obiekt 45. Fot. K. Nawrot

Fig. 5. Kraków Mogiła, site 53, 55, Fort 49 ½ „Wanda’s Mound”, feature 45. Fot. K. Nawrot

Ryc. 6. Kraków Mogiła, stan. 53, 55, Fort 49 ½ „Kopiec Wandy”, obiekt 51. Fot. T. Fudali

Fig. 6. Kraków Mogiła, site 53, 55, Fort 49 ½ „Wanda’s Mound”, feature 51. Fot. T. Fudali

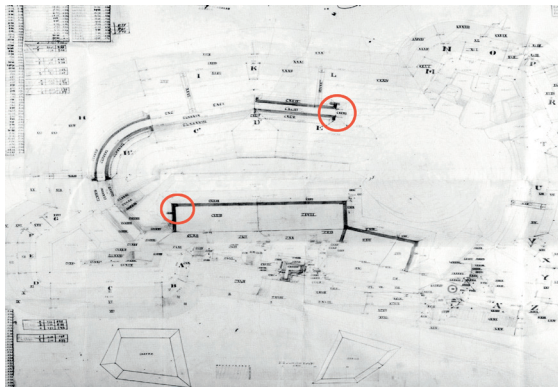
Ryc. 7. Kraków Mogiła, stan. 53, 55, Fort 49 ½ „Kopiec Wandy”, obiekt 51. Fot. T. Fudali

Fig. 7. Kraków Mogiła, site 53, 55, Fort 49 ½ „Wanda’s Mound”, feature 51. Fot. T. Fudali

Ryc. 8. Kraków Mogiła, stan. 53, 55, Fort 49 ½ „Kopiec Wandy”, obiekt 68. Fot. T. Fudali

Fig. 8. Kraków Mogiła, site 53, 55, Fort 49 ½ „Wanda’s Mound”, feature 68. Fot. T. Fudali

Ryc. 9. Kraków Mogiła, stan. 53, 55, Fort 49 ½ „Kopiec Wandy”, archiwalny plan fortu za Hiżycka2006 z zaznaczonymi miejscami odkryć z 2014 r.
Rys. M. Byrska-Fudali

Fig. 9. Kraków Mogiła, site 53, 55, Fort 49 ½ „Wanda’s Mound”, archival plan of the Fort with indicated areas of discoveries in 2014. Drawn by M. Byrska-Fudali

Ryc. 10. Trakt Sandomierski, lokalizacja odtworzonej kamiennej nawierzchni z początków XX wieku

Fig. 10. Trakt Sandomierski, location of a reconstructed stone surface from beginnings of the 20th century

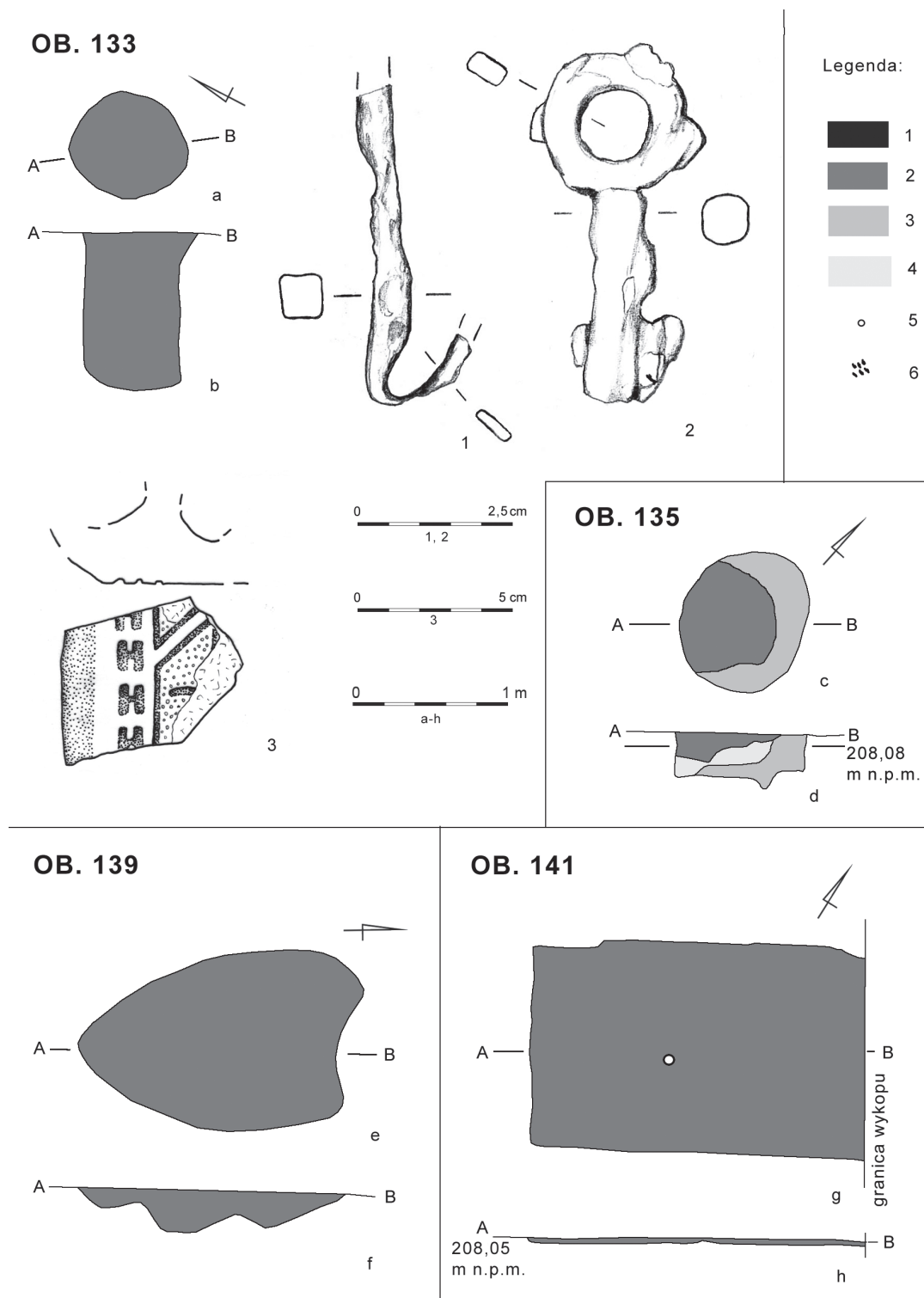
Ryc. 11. Trakt Sandomierski, koleiny starszej drogi widoczne pod kamienną nawierzchnią z początków XX wieku. Fot. J. Bober

Fig. 11. Trakt Sandomierski, ruts of an older road noticeable below a stone surface from the beginning of the 20th century. Fot. J. Bober

Ryc. 12. Trakt Sandomierski, widok ogólny odtworzonej kamiennej nawierzchni z początków XX wieku. Fot. J. Bober

Fig. 12. Trakt Sandomierski, general view of a reconstructed stone surface from beginnings of the 20th century. Fot. J. Bober

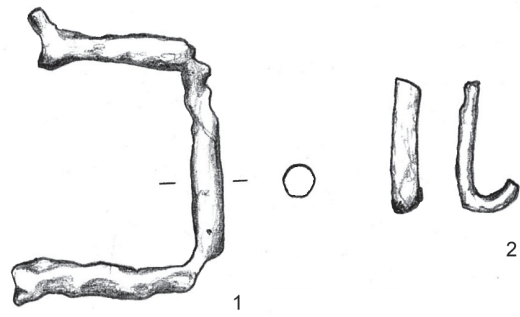
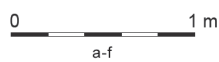
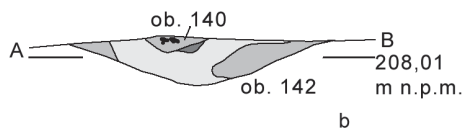
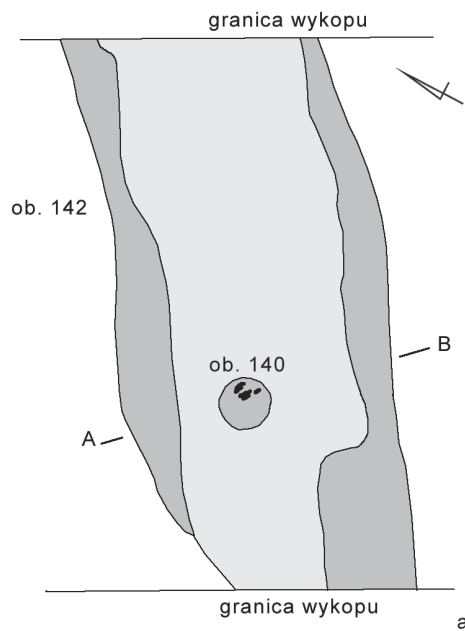

Tabl. I. Kraków Krzesławice, stan. 41, rzuty poziome i profile obiektów: 133 (1-3), 135, 139, 141 oraz wybrany materiał z wypełniska obiektu 133: 1 - żelazo, 2 - metal, 3 - glina. Legenda: 1 - warstwa czarna; 2 - warstwa ciemnobrunatna, ciemnoszara; 3 - warstwa brunatna, szara; 4 - warstwa jasnobrunatna, jasnoszara; 5 - żużel; 6 - węgiel drzewny.

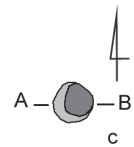
Rys. M. Byrska-Fudali

Plate I - Kraków Krzesławice, site 41, horizontal projections and profiles of features: 133 (1-3), 135, 139, 141 and selected materials from the fill of feature 133: 1 - iron, 2 - metal, 3 - clay. Symbols (regarding every drawing of the feature): 1 - black layer; 2 - dark-brownish layer, dark-grey layer; 3 - brownish layer, grey layer; 4 - light-grey and light-brownish layer; 5 - slag; 6 - charcoal. Drawing by M. Byrska-Fudali

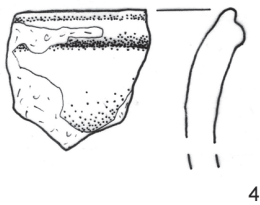
OB. 140, 142

OB. 143

ceramika z warstwy

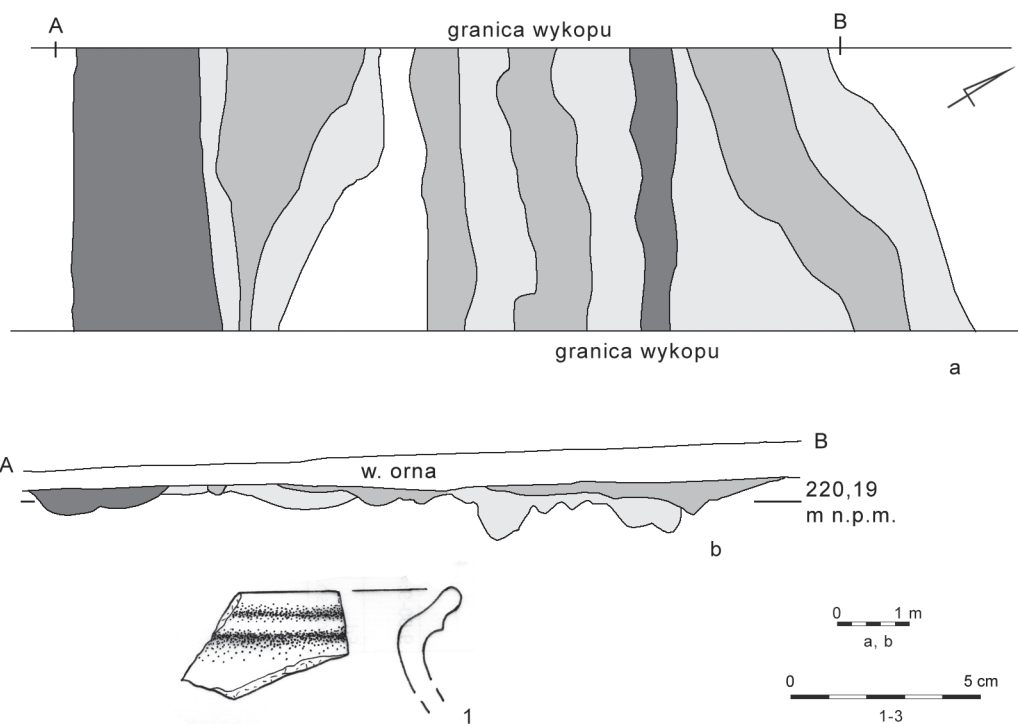
OB. 144

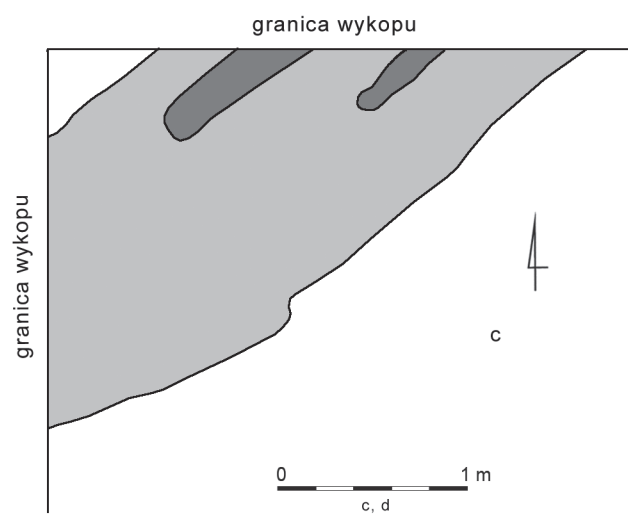
Tabl. II. Kraków Krzesławice, stan. 41, rzuty poziome i profile obiektów: 140, 142, 143 oraz wybrany materiał z wypełniska obiektów: 142: 1 - 2 - żelazo, 143: 3 - glina, oraz z terenu stanowiska: 4 - glina. Rys. M. Byrska-Fudali

Plate II - Kraków Krzesławice, site 41, horizontal projections and profiles of features: 140, 142, 143 and selected materials from the fill of features: 142: 1 - 2 - iron; 143: 3 - clay; and from the area of the site: 4 - clay. Drawing by M. Byrska-Fudali

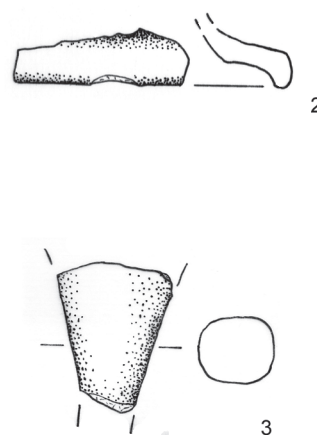
OB. 53

OB. 148

ceramika z warstwy

Tabl. III. Kraków Mogiła, stan. 53, 55, rzut poziomy i profil obiektu 53, rzut poziomy obiektu 148, wybrany materiał z wypełniska obiektu 53: 1 - glina, oraz z terenu stanowiska: 2 - 3 - glina. Rys. M. Byrska-Fudali

Plate III - Kraków Mogiła, site 53, 55, horizontal projection and profile of feature 53, horizontal projection of feature 148, selected materials from the fill of feature 53: 1 - clay, and from the area of the site: 2 - 3 - clay.

Drawing by M. Byrska-Fudali